

GISKARD

Baley sa obrátil k Olivawovi. „Daneel, lezie mi na nervy, že som väzňom vo svojej kajute len preto, lebo sa ma Aurorčania boja ako zdroja možnej nákazy. Veď je to len číra po-verčivosť! Prešiel som dokonalou dezinfekciou.“

Daneel namietol: „Nežiadame ťa, aby si ostal v kabíne, len pre strach Aurorčanov, partner Eliáš.“

„Nie? Tak prečo ešte?“

„Možno si spomenieš, ako si sa ma pri našom stretnutí na lodi pýtal, prečo ťa osobne sprevádzam až zo Zeme. Vra-vel som, že tak máš od samého začiatku poruke niečo zná-me, čoho sa môžeš držať, a tiež, že je to milé aj mne. Chystal som sa ti vysvetliť aj tretí dôvod, no prišiel Giskard s čítač-kou a so študijnými materiálmi... a potom sme sa pustili do debaty o robovražde.“

„A k tretiemu dôvodu si sa už nedostal. Aký je?“

„No predsa taký, že ťa mám ochraňovať, partner Eliáš.“

„Pred čím?“

„Incident – dohodli sme sa, že ho budeme volať robovraž-dou – rozvíril nečakané vášne. Povolali ťa na Auroru, aby si pomohol s preukazovaním Fastolfovej nevinu. No a tá hy-pervlnová dráma...“

„Jozafát, Daneel!“ zvolal Baley rozhorčene, „azda ju ne-videli aj na Aurore?“

„Videli ju na všetkých vesmírnských svetoch, partner Eliáš. Je to maximálne obľúbený program a jasne ukazuje, aký si vynikajúci vyšetrovateľ.“

„Takže ten, kto stojí za robovraždou, môže mať prehnaný strach z toho, čo by som tu mohol dokázať. Preň by potom mohol ísť aj do veľkého rizika, aby mi zabránil prísť na Auroru – alebo ma jednoducho zabil.“

„Doktor Fastolfe,“ povedal Olivaw pokojne, „je presvedčený, že za tou robovraždou nik nestojí, lebo žiadny človek okrem neho by ju nedokázal spáchať. Sú tu však aj takí, ktorí by z nej chceli vyťažiť politický kapitál, a v ich úmysle by bolo zabrániť ti v odhaľovaní ich konania. Preto ťa treba chrániť.“

Baley urobil niekoľko náhlivých krokov k stene kajuty a potom naspäť k protiľahlej, akoby si spolu s telom vedel rozhybať aj myšlienky. Akosi sa mu nedarilo v sebe vyvolať pocit, že je v ohrození.

Opýtal sa: „Počuj, Daneel, koľko robotov s ľudskou podobou je vlastne na Aurore?“

„Myslíš teraz, keď už Jander nefunguje?“

„Áno. Teraz, po Janderovej smrti.“

„Jeden, partner Eliáš.“

Šokovane si ho premeral a ústami naznačil: Jeden?

Napokon povedal: „Počkaj moment, Daneel. Chápem to správne, že si jediný robot s ľudskou podobou na celej Aurore?“

„Aj na všetkých ostatných svetoch, partner Eliáš. Myslel som, že to vieš. Ja som bol prototyp a po mne skonštruovali Jandera. Po ňom už doktor Fastolfe odmietal vyrábať ďalších a nik iný na to nemá dostatočné znalosti a schopnosti.“

„Ale v tom prípade máme len dvoch robotov s ľudskou podobou a jedného zabili... Fastolfovi nenapadlo, že jediný zvyšný robot – ty – môže byť v ohrození?“

„Túto možnosť si uvedomuje, ale šanca, že absolútne nepravdepodobné mentálne zamrznutie nastane ešte raz, je úplne zanedbateľná. Neberie ju vážne. Má však pocit, že by sa mohli odohrať iné nežiaduce veci. Myslím, že aj preto ma poslal po teba na Zem. Tak ma na nejaký týždeň dostal preč z Aurory.“

„A teraz si rovnakým väzňom ako ja, čo?“

„Som väzňom,“ pripustil robot, „no len do tej miery, že nesmiem opustiť túto kajutu, partner Eliáš.“

„V akom inom zmysle by si ešte mohol byť?“

„V tom, že by som ľutoval svoje uväznenie. Skutočné väznenie by malo byť nedobrovoľné. Ja však dobre rozumiem dôvodom, ktoré k nemu videli, a súhlasím s tým, že je potrebné.“

„Ty možno áno,“ zavrčal Baley, „ale ja nie. Ja som väzňom v pravom zmysle slova. Mimochodom, prečo by sme práve tu mali byť v bezpečí?“

„Ak pre nič iné, partner Eliáš, tak preto, lebo pred dverami stráži Giskard.“

„Je na to dosť inteligentný?“

„Dokonale rozumie svojim rozkazom. Je silný a odolný a uvedomuje si dôležitosť svojej práce.“

„Chceš povedať, že je pripravený nechať sa zničiť, len aby ochránil nás dvoch?“

„Áno, samozrejme. Rovnako ako som ja pripravený nechať sa zničiť, aby som ochránil teba.“

Baley z toho ostal v rozpakoch. „Nepohoršuje ťa, že by mohla nastať situácia, v ktorej by si za mňa musel obetovať vlastnú existenciu?“

„Som tak naprogramovaný, partner Eliáš,“ povedal Daneel o čosi jemnejším hlasom, „no mám pocit, že aj bez naprogramovania by záchrana tvojej osoby bola viac než dostatočnou kompenzáciou za ukončenie môjho fungovania.“

Tomu už Baley neodolal. Natiahol ruku a pevne stisol Daneelovi dľaň. „Ďakujem, partner Daneel, ale nedopusti, aby k tomu došlo, prosím. Nechcem, aby si prišiel o svoju existenciu. Záchrana tej mojej by to v mojich očiach rozhodne nevyvážila.“

Užasnuto si uvedomil, že to myslí vážne. Trocha ho aj vydesilo, že by bol ochotný riskovať život kvôli robotovi. Vlastne nie. Nie kvôli robotovi – kvôli Daneelovi.

10

Giskard vošiel bez klopania. Baley sa s tým musel zmieriť. Robot v úlohe osobného strážcu musí mať možnosť prichádzať a odchádzať podľa vlastného uváženia. Okrem toho, v jeho očiach to bol stále iba robot bez ohľadu na to, že naňho nepoužíval zámeno „to“ a vyhýbal sa aj iniciálke R. Ak sa pred ním škrabal, špáral v nose, vykonával akékoľvek – aj nechutné – biologické funkcie, Giskard vyzeral ľahostajne, nedokázal na to nijako reagovať a len to chladne nahrával do niektorej zo svojich vnútorných pamätí.

Bol z neho skrátka mobilný kus nábytku a Baley sa v jeho prítomnosti nikdy necítil trápne. Na druhej strane... Uvedomil si, že Giskard mu nikdy nevtrhol do žiadnej intímnej chvíle.

Tentoraz mu priniesol malú kocku. „Predpokladám, že stále chcete vidieť Auroru z vesmíru, pane.“

Baleym až myklo. Daneel si zrejme všimol jeho podráždenosť, vydedukoval jej príčinu a vyriešil ju týmto spôsobom. Nechať Giskarda, aby to predložil ako nápad vlastnej jednoduchej mysle, bolo prejavom jemných odtienkov jeho uvažovania. Zbaví tým totiž Baleyho nutnosti ďakovať za splnenú potrebu – alebo si to aspoň myslel.